

▣ **Mezi významné osobnosti našeho zahraničního odboje v době 2. světové války patří také plukovník v.v. Stanislav Rejthar.**

Jeho život byl velice zajímavý jak v průběhu války, tak po únoru 1948, kdy si protrpěl svoji trnitou cestu jako bývalý západní pilot, který bojoval ve Francii, Anglii, ale také na východě a v době Slovenského povstání. Letos uplyne 30 let, kdy odešel na věčnost mezi nebeské jezdce, mezi které po celý svůj život patřil.

Narodil se 28. října 1911 v Kuroselepech na Moravě. Vystudoval reálné gymnázium v Brně a po vojenské základní službě nastoupil na vojenskou dělostřeleckou akademii v Hranicích na Moravě. Přihlásil se později k letcům v rámci akce 1000 letců republiky, absolvoval letecké učiliště v Prostějově a byl vyřazen jako poručík letectva.

V roce 1939 po obsazení republiky Hitlerem se rozhodl odejít za hranice, tak jako to učinilo tisíce našich vojáků a civilistů s cílem bojovat za osvobození své vlasti. Po zdařilém dramatickém útěku přes hranice v železničním nákladním vagónu se za pomoci českých železničářů dostal do Polska a dále potom do Francie, kde musel vstoupit do cizinecké legie. Po vypuknutí války ve Francii dostal možnost spolu s ostatními letci bojovat ve francouzských leteckých jednotkách. Po krátké době však Francie kapitulovala a on se s ostatními Čechy a Poláky dostal do Anglie, kde přistál 23. července 1940, přesně rok poté, co překročil polské hranice.

V RAF

Byl přijat do RAF. Po výcviku na bojové letouny působil nejprve jako instruktor a později jako pilot slavné 213. československé stíhací perutě, kde působil jako stíhač a absolvoval stovky nebezpečných letů a střetnutí s letouny nepřátelského německého letectva. Při jednom z letů, kdy chránil s ostatními piloty invazní doky ve Francii, byl jeho letoun při návratu zasažen nepřátelskou protiletadlovou palbou granátovými střepinami do ocasního kormidla. Při přistávací manévru mu navíc začal vysazovat motor, třikrát se mu jej podařilo uvést do činnosti, ale potom motor vysadil úplně. Dosedl bez podvozku. Řídící páka ho udeřila a za pilotní pancéřovanou deskou se jeho letoun rozlomil na dvě části. Byl to pořádný náraz. V nohách ztratil vládu a jako by si nalomil páteř. Krev mu tekla z hlavy a z natrženého ucha. Měl naraženou ruku a také naražená kolena, která mu okamžitě natekla, jak s nimi narazil do podlahy kabiny setrvačností při dopadu letadla. Vyvázl ze zranění, ale zůstal živý. Při podrobném vyšetření bylo dále zjištěno, že má vážné poranění páteře a nalomený obratel. Po rehabilitaci a vyléčení se vrátil zpět k 213. stíhací peruti, jejíž hlavní náplní byl doprovod a ochrana těžkých amerických bombardérů na cíle v okupované Evropě. Bojoval se svými druhy dále. Létalo se denně přes Kanál a bojovalo se s německou luftwaffe. Letecké souboje byly

tvrdé, ztráty byly na obou stranách, hodně jeho kamarádů spolubojovníků padlo a bylo nezvěstných. Byla to krutá letecká válka. Jako Češi při sestřelení a zajetí v Německu podléhali třem trestům oběšen, a to za velezradu, za zemězradu Protektorátu a také za spojení se s nepřítelem a pozvednutí zbraně proti nacistickému Německu. Přesto riskovali své životy a byli odhodláni položit je za svobodu své vlasti. Pilot-stíhač Stanislav Rejthar plnil statečně a s vlasteneckým nadšením uložené úkoly a rozkazy a ani na chvíli nepochyboval o historickém smyslu boje za svobodu a demokracii. Pobyt v Anglii patřil k nejlepšímu období jeho válečného života, i když to bylo velice nebezpečné a riskantní období a nikdy nemohl přesně vědět, zda se z bojových letů vrátí, zda nebude sestřelen, zabit, případně skončí na popravišti nebo v zajetí. Přesto se v této mimořádné době plně osvědčil a prokázal své skvělé charakterové a vojenské vlastnosti jako pilot-stíhač. Ve Velké Británii létal celkem 3,5 roku.

Směr východ

Ke konci roku 1943 bylo rozhodnuto vytvořit čs. stíhací letku na území Sovětského svazu. Velení Sovětské armády požadovalo na československé vládě v Londýně alespoň 20 letců. Očekávalo se, že válka skončí na východě. A protože podstatná část Československa měla být osvobozena z východu, Sovětský svaz chtěl mít také československou leteckou jednotku. Tato letecká skupina měla mít především význam politicko-strategický. Tehdy se přihlásilo osmdesát pilotů, ale bylo vybráno pouze 21 letců. V lednu 1944 se přihlásil do této skupiny také pilot Stanislav Rejthar. Jedním z důvodů byl obdiv hrdinství ruského lidu v bojích s německým nepřítelem. Doufal, že ze Sovětského svazu je to blíže domů, a že zasáhne spolu s ostatními piloty a Rudou armádou do bojů na půdě své vlasti a pomůže při jejím osvobození. Dne 31. ledna 1944 byl propuštěn z RAF a jeho velitelem se stal štábní kapitán František Fajtl, do té doby velitel 313. čs. stíhací perutě. Následovala cesta do Sovětského svazu. Dne 21. února 1944 vyplul ze skotského Glasgowa anglický konvoj přes Gibraltar do Suez a Egypta. Následovala cesta vlakem do Palestiny, Iráku a Iránu. Z Iránu přeletěla celá skupina pilotů do Baku a konečně se dostala 2. dubna 1944 do Moskvy. Následovalo město Ivanovo a 6. záložní letecká brigáda.

Dne 3. května 1944 byla ze skupiny čs. letců vytvořena první československá letecká jednotka: 128. čs. stíhací peruť v SSSR. Velitelem byl určen štábní kapitán František Fajtl, jeho zástupcem štktpt. Jan Klán a náčelníkem pluku byl určen kpt. Stanislav Rejthar. Na letišti v Ivanovu probíhalo přecvičování na sovětskou leteckou taktiku, a to velmi úspěšně. Teoreticky a prakticky vykonali zkoušky piloti na stíhacích letadlech typu Lavočkin La-5 a La-7. Při přecvičování se ukázalo, že všichni českoslovenští letci jsou velmi zkušení a rychle do všeho pronikali. Dne 1. července 1944 byla československá peruť rozšířena na letecký pluk, jehož úřední název zněl 1. československý stíhací letecký pluk v SSSR. Z letiště Ivanovo přelétl 1. čs.letecký pluk asi 60 km jihovýchodně od Moskvy na sovětskou leteckou bázi Kubinka. Zde skládali piloti závěrečné zkoušky. V červenci 1944 byl letecký pluk přeložen do Proskurova na sovětskou Ukrajinu a odtud dále do Stubna na polské území, blíže k frontě. Pluk byl podřízen 2. letecké armádě pod velením generála plukovníka S. A. Krasovského.

Dukla a Slovensko

Za zmínku stojí určitě činnost kpt. Stanislava Rejthara v souvislosti s vypuknutím Slovenského národního povstání a Karpatsko-dukelské operace. 9. září 1944, druhý den po zahájení bojů na Dukle, dostal Stanislav Rejthar rozkaz letět neozbrojeným kurýrním letadlem k veliteli 1. čs. armádního sboru do oblasti fronty. Jeho tajným úkolem bylo dohodnout součinnost letectva při připravovaném přechodu asi 25 000 příslušníků slovenské armády, kteří měli přejít k sovětské armádě. Šlo o navázání styku 1. leteckého pluku štábu kpt. Fajtla s 1. čs. armádním sborem a případný letecký zásah. Kapitán Rejthar měl možnost vidět tu strašnou bitevní vřavu zcela blízko na dukelském bojišti.

Do paměti se mu vryly tváře padlých mladých vojáků. U generála Svobody na frontě čekal tři dny. Měl dost času pozorovat ruch asi 4 km za frontou, přípravy a nástup jednotek do bojových operací. Na pokyny, které měly dojít z Koněvova štábu o přechodu východoslovenské armády na pomoc slovenskému povstání, však čekal marně. Třetí den pro něj přijel kurýr, aby se vrátil k 1. leteckému pluku do Stubna. Přípravy pro účast 1. čs. leteckého pluku na pomoc povstání na Slovensku, které vypuklo 28. srpna 1944, byly již v plném proudu.

17. září 1944 startovaly dvě perutě jednomístných sovětských stíhaček Lavočkinů z letiště Stubno. Po tříhodinovém letu s mezipřistáním v Krosnu vystoupili příslušníci 1. čs. leteckého pluku na polním letišti Zolná blízko Zvolena. Na počest přistání a za bojové zásluhy ve SNP byl tento pluk později přejmenován a dostal název Zvolenský. 17. září 1944 tak byla vztyčena na polním letišti Zvolná československá vlajka, kterou pozdravili příslušníci 1. leteckého pluku. Tehdy ještě Stanislav Rejthar a ostatní příslušníci pluku netušili, že se bude dalších 20 let toto datum sice oficiálně slavit, ale bez nich, kteří se stali po únoru 1948 perzekuovanými, nežádoucími a zapomenutými muži. Tragické pro tyto příslušníky bylo, že byli později poníženi, zneuctíváni za vítězství, ke kterému přispěli, byli odstraněni ze svého postavení jako nepřátelé státu a vlasti, pro něž nasazovali své životy. K zápornému hodnocení stačilo to, že přišli ze západu, i když byli vyžádáni z Velké Británie velením sovětské armády.

V centru povstání

18. září 1944 začaly bojové akce 1. čs. stíhacího pluku na pomoc Slovenskému povstání. Kapitán Rejthar se jich jako náčelník štábu pluku nezúčastnil, ale připravoval a zajišťoval plnění důležitých úkolů souvisejících s nasazením pilotů a letadel do bojových akcí. Šlo například o přepravení pozemního personálu z letiště Tri Duby, zajištění přesunu materiálu vzdušnou cestou přes Karpaty, navázání radiospojení s velitelem sovětské 2. letecké armády generálem Krasovským, a tak zajištění spolupráce tří armád, sovětské, našeho 1. čs. armádního sboru a 1. čs. leteckého pluku. Musel také zabezpečit protivzdušnou a pozemní obranu letiště Zolná, ubytovacího prostoru, zdravotní službu, zásobování, stravování a celou řadu dalších důležitých úkolů, které pro něj vyplývaly z jeho funkce.

V té době byl také ve štábu pluku vypracován plán útoku na letiště v Piešťanech, kde měli Němci 30 letadel. Po provedeném útoku asi 10 letadel shořelo a mnoho dalších bylo poškozeno. Piloti plnili další bojové úkoly. Odstřelovali a bombardovali nejrůznější nepřátelské cíle a pozice, pronásledovali nepřítele na přístupových cestách a znemožňovali mu postup. Zasazení 1. čs. stíhacího leteckého pluku do týlu nepřítele přineslo pro povstání ze začátku účinnou pomoc. Generál Golián jako náčelník štábu Velitelství pozemního vojska v Banské Bystrici vysoce hodnotil činnost tohoto pluku, Upřímně a s velkou nadějí přivítal přilet stíhacího pluku ze SSSR, který velmi úspěšně operačně zabezpečoval obranyschopnost vzdušného

prostoru nad povstaleckým územím a současně stihl účinně podporovat vlastní pozemní jednotky v obraně a útoku. Na těchto výsledcích měl svůj podíl i náčelník štábu kapitán Rejthar. Za dobu od 17. září do 25. října bylo provedeno hodně přes 500 operačních letů, sestřeleno 9 a poškozeno ve vzduchu a na zemi asi 20 nepřátelských letadel. Na zemi byly poškozeny a zničeny spousty vojenského materiálu a zařízení, tanky, nákladní a osobní auta, železniční vagóny, lokomotivy. Při útocích na pozemní cíle padli tři piloti pluku: podporučík František Vaculík, Tomáš Motyčka a Bohuslav Mráz.

Po začátku, kdy mělo Slovenské povstání své úspěchy, zachvátilo Banskobystrický kraj a postupně se rozhořelo po celé zemi, nastaly útrapy a porážky. Povstání se na území obsazeném nepřátelskou armádou udrželo do 25. října 1944, kdy se 1. čs. letecký pluk rozešel. Nebylo dost letadel schopných k odletu, a tak se pluk musel rozdělit. Odletět mohlo jen 11 schopných Lavočkinů s jedenácti piloty, ostatní neměli naději. Velitel pluku František Fajtl odletěl zpátky do SSSR a náčelník štábu Stanislav Rejthar zůstal velet zbytku 1. čs. leteckého pluku. Se zbytkem pilotů zůstalo i 33 příslušníků pozemního personálu, Rusů i Čechoslováků. S touto skupinou ustoupil kpt. Rejthar do hor, aby se pokusili probít z obklíčení. Postup byl směrem na Banskou Bystrici a dále na sever do oblasti Donoval, kde zůstalo 40 000 mužů. Němci je pomalu obklíčkovali a začalo se pomýšlet na sestup do Nízkých Tater. V té době kapitán Rejthar se šedesátičlennou skupinou, složenou většinou z příslušníků leteckého pozemního personálu, ustupoval do hor. V horách se spojil s hlavní skupinou a chtěl překročit přes horu Chabenec pásmo Ďumbiera a být co nejbliže k čáře fronty.

Byl to značně vysilující pochod, pronásledoval je hlad, únava déšť, bláto a sníh. Doprovázela je sněhová vánice, závěje a ve vyšších polohách klesala teplota na $-15\text{ }^{\circ}\text{C}$. Tohoto pochodu se se skupinou kpt. Rejthara zúčastnil také Jan Šverma poslaný na pomoc SNP komunistickým vedením KSČ z Moravy. Byl již nemocný a zesláblý. Rejthar mu osobně věnoval letecké boty po poručíku Rudolfo Borovcovi, který v prvních dnech povstání padl při přestřelce s Němci. Dal Švermovi leteckou kuklu, letecké hodinky, konzervy a chleba. Nakonec při tomto náročném ústupovém pochodu, nazývaném Pochod bílou smrtí, poslanec Jan Šverma zemřel. Nebyl ovšem sám a tuto tragickou noc 10. listopadu 1944 nepřežilo asi 80 příslušníků skupiny. Kdo si únavou a vyčerpáním sedl a usnul, umrzl a to byl jeho konec. Byli mezi nimi i otužilí chlapi ze slovenských hor. Bílá smrt a drastické podmínky si vybíraly svou daň. Většina těch, co vydrželi, měla omrzliny. Do hor stoupalo asi 1000 vojáků a partyzánů ve čtyřech skupinách. Dne 11. listopadu dorazili do partyzánského tábora. Zde plukovník Vladimír Prikryl rozpustil 2. čs. paradesantní brigádu, poslední zbytek československé organizované jednotky ve slovenských horách a oznámil, že každý má bojovat na vlastní pěst.

Kapitán Rejthar utvořil vlastní skupinu. Přihlásilo se k němu 20 mužů, kteří přešli na partyzánský způsob boje. Rejtharova partyzánská skupina operovala v okolí obce Horná Lehota a navázala spojení s místním odbojem. Skupina plnila bojové úkoly, průzkumy, ničení transportů, vyhazování vlaků do povětří, podminovávání tratí. Za dlouhých nočních pochodů organizovali přepady Němců, dobře zásobených vším možným. Za pomoci místních odbojářů a partyzánů získal Rejthar občanský průkaz a křestní list na jméno Ondrej Kováčik, povoláním lesní adjunkt. S tímto průkazem se několikrát prokazoval Němcům. Křestní list mu umožňoval navštěvovat s menším rizikem místní občany a organizovat tak spolupráci. Za partyzánských bojů na Slovensku byl kpt. Rejthar třikrát v bezprostředním nebezpečí života zastřelením. Na začátku roku 1945 se fronta již přibližovala. Bylo to přesně 15. února, kdy se podařilo Rejtharovi se skupinou, která tehdy čítala již 80 mužů, prorazit německo-sovětskou frontu v prostoru Bystré, západně Brezna nad Hronom a narazili na rumunskou vojenskou skupinu,

kteřá bojovala společně s Rusy. Rejtharova skupina se potom připojila k 1. čs. armádnímu sboru generála Ludvíka Svobody.

Dne 23. února 1945 napsal kpt. Rejthar žádost na 1. čs. smíšenou leteckou divizi jejímu veliteli, že zakončil účast v povstání na Slovensku po čtyřměsíčním strádání a bojích na Němci terorizovaném území. Byl převezen k 1. čs. náhradnímu pluku do Popradu a po lékařské prohlídce byl navržen šéflékařem pluku na jednoměsíční dovolenou v důsledku onemocnění disenterii a těžké podvýživy. Za dobu pobytu u partyzánů v horách zhubl o 21 kg. Léčil se v léčebném ústavu ve Vyšných Hágách v Tatrách. Po propuštění se vrátil do Popradu a byl odvelen na hlavní štáb MNO do Košic, kde nastoupil do funkce jako náčelník štábu československého letectva. Bylo to 1. května 1945 v hodnosti majora letectva. Povýšen byl 7. března 1945.

Po válce

Major Stanislav Rejthar nikdy nezapomněl na otřesný střet s komunisty v osvobozené vlasti. Stalo se to 15. května 1945 v Praze. V té době se musel postarat o byt pro svou rodinu. Na radnici se dal uvést k vedoucímu bytového hospodářství - komunistovi. Když mu vyložil, kdo je a co požaduje, tak se tento funkcionář bytového referátu podíval na jeho válečná francouzská a anglická vyznamenání a řekl mu doslova: „To jste nebyl dobrý voják, když jste se z války vrátil. Dobří vojáci padli!“ Major Rejthar odbyl jeho drzou neomalenost a radnici znechuceně opustil. To byl příklad jednání komunistů již v roce 1945 s válečnými hrdiny, kteří nasazovali svůj život a bojovali za osvobození své vlasti.

Domů na Moravu se vrátil v květnu 1945 a setkal se po šesti válečných letech se svou matkou a dvěma bratry. Všichni tři byli za války kvůli němu vězněni v internačním táboře ve Svatobořicích u Kyjeva. Koncem června 1945 jel služebně jako kurýr do Anglie a tam se po dlouhé době měl možnost setkat se svojí manželkou a 1,5 ročním synkem. Major Rejthar se totiž oženil v Anglii v roce 1942 a vzal si za manželku Češku Vlastu Horníčkovou. Manželka se synem Slávkem přijeli do Prahy až v srpnu 1945. Po skončení války pokračoval dále vojenský život mjr. Rejthara. Od října 1945 do července 1946 absolvoval Vysokou válečnou školu, směr operační a 1. října 1946 byl povýšen do hodnosti podplukovníka generálního štábu. V roce 1947 absolvoval kurz vyšších zpravodajských důstojníků v Milovicích, kde také i přednášel dva předměty a to Součinnost letectva s pozemními vojsky a Vyhodnocování leteckých snímků.

Po „vítězném únoru“

Po únoru 1948 sloužil ve funkci náčelníka 3. letecké divize v Brně. Krátce po únoru se začaly provádět čistky v armádě s důrazem na příslušníky, kteří bojovali na západě. Došlo i na pplk. Rejthara, ale v té době se ho ještě zastal generál L. Svoboda a z armády jako západní pilot propuštěn nebyl. V červnu 1948 byl v Brně zatčen a odvezen do Prahy do vojenské věznice na Hradčanech. Zatýkali tehdy všechny západní zahraniční vojáky a důstojníky. Řízení proti němu bylo zastaveno a dostal dovolenou. Po této dovolené byl převelen na Leteckou vojenskou akademii v Hradci Králové do funkce náčelníka štábu a profesora letecké taktiky. Ovšem k letišti se nesměl vůbec ani přiblížit. Byl pod dohledem. Nový návrh na jeho propuštění z armády ministr národní obrany gen. Ludvík Svoboda ještě jednou zamítl. Avšak po třetí došlo v srpnu

1950 již k jeho propuštění, neboť jako nestraník nemohl setrvávat ve vojenské funkci, i když měl bohaté válečné zásluhy a velké zkušenosti, ať již jako pilot-stíhač, náčelník štábu nebo vojenský pedagog. Při této trpké skutečnosti si pplk. Rejthar vzpomněl na slova pronesená prezidentem Benešem před shromážděnou leteckou perutí v Anglii: „Vlast vám to nikdy nezapomene!“ Také nezapomněla. Byl vyhozen nejen z armády, ale i z bytu. Následovaly perzekuce v zaměstnání. Po propuštění z armády nastoupil na ministerstvo dopravy na letecký odbor. Byl však stále sledován a pod dozorem StB, nesměl vstoupit do letadla, aby snad neuletěl za hranice. Ostatní pracovníci leteckého odboru podnikali služební cesty letadly, ale on musel za nimi autem. Jak absurdní a fanatické. Jednou se dostal do konfrontace s jedním náměstkem odboru, dělnickým kádrem - komunistou, ohledně jeho převedení na dělnickou práci. Rejthar se bránil, ale tento náměstek jej usadil slovy: „Ještě vaši vnukové budou pociťovat, že jste byl zahraničním letcem na západě!“

V roce 1951 dostal Stanislav Rejthar výpověď a byl převeden z ministerstva dopravy do výroby v rámci akce „77 500“, která se týkala převodu administrativních zaměstnanců do výroby. Nastoupil do n. p. Průmyslové stavby Praha jako dělník, jeřábník a opravář. Celých pět let jezdil na vysokém stavebním jeřábu při výstavbě sídlišť a domů v Neratovicích. Po skončení staveb v Neratovicích si hledal nové místo. Nastoupil do Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů. Absolvoval dvouletý abiturientský kurz na průmyslové škole strojní v Praze na Smíchově, složil maturitu a získal tak technickou kvalifikaci. A opět ho zasáhla další vlna tzv. „reorganizace“, což znamenalo další ponižování, pronásledování a křivdy.

Na to, že byl západním pilotem, doplatila i jeho manželka. Přesto, že měla vysokoškolské vzdělání, absolvovala francouzské gymnázium a anglickou univerzitu a mluvila perfektně francouzsky, anglicky, znala latinu a polsky mluvila jako česky, byla jí znalost těchto jazyků na škodu. Byla propuštěna z místa cizojazyčné korespondentky, protože byla dcerou diplomata, manželkou britského důstojníka-pilota a absolventkou „šlechtické univerzity“ v Anglii. Přišla o kvalifikované zaměstnání a nakonec skončila jako průvodčí pražských tramvají, kde měla přísný zákaz používat ve službě své znalosti cizích jazyků.

Manžel Stanislav byl v té době stále pod dozorem StB a velice často byl vyslýchán. Při těchto výsleších dostával stupidní otázky například: kdo mu dal příkaz, aby odjel bojovat do zahraničí, kdo financoval jeho cestu, kdo ho poslal do Anglie a s jakými úkoly, jaké tam měl postavení, komu podléhal a komu odpovídal za svou činnost v Anglii, kdo mu dával instrukce a jaké, s kým se stýkal v Londýně a kdo ho poslal do SSSR, komu odtud podával zprávy. Byl také podezírán, že je agentem americké zpravodajské služby. Výslechy trvaly někdy i několik hodin. Bylo to pro něho urážlivé a ponižující odpovídat na tyto doslova přiblblé otázky. Bylo mu vyhrožováno, že ho zavrou, a že propustí jeho ženu z práce. Vyhrožovali mu také, že vyhodí jeho děti ze škol a později bylo vyhrožováno i jeho dětem. Doslova tvrdé a sprosté šikanování nebralo konce a bylo přímo odporné. Nálepka „třídího nepřitele“ ulpívala na celé jeho rodině. V roce 1964 byl Stanislav Rejthar postižen srdečním infarktem. Téhož roku se začala situace pro západní odbojáře a letce měnit. Poprvé byli západní letci ze Zvolenského leteckého pluku pozváni na oslavu 20. výročí oslav SNP do Zvolena. Na podzim byl Stanislav Rejthar jmenován a povýšen do hodnosti plukovníka letectva v záloze. V roce 1965 se dostal do předčasného invalidního důchodu. Selhávalo mu srdce následkem prožitých útrap, pronásledování, šikanování a výslechů. Ke konci roku 1967 mu byl přiznán titul inženýra a bylo mu umožněno cestovat do Anglie.

Rok 1968 přivítal a věřil, že dojde ke změně k lepšímu. Tento rok sice přinesl uvolnění, ale bylo třeba, aby se celá pravda a skutečnosti o západních letcích dostaly na veřejnost. Celkem bylo

po únoru 1948 žalářovaných v pevnosti na Mírově na severní Moravě 380 válečných leteckých hrdinů, předtím propuštěných z armády, někteří degradováni. Přišly však srpnové události a vstup spojeneckých vojsk a řada věcí se vrátila do starých kolejí, nastalo tvrdé období normalizace.

Nabídl vlasti svůj život

Stanislav Rejthar se 17. listopadu 1989 nedočkal, ale nepřestával věřit, že jednou ke zvratu dojde, že převládne zdravá tradice českých dějin, zdravý rozum a musí nastat doba spravedlnosti. Plukovník v záloze Stanislav Rejthar zemřel po těžké nemoci 20. listopadu 1977 ve věku 66 let a pohřben byl v Praze na Olšanech v uniformě RAF v hodnosti plukovníka. Nad jeho rakví 28. listopadu 1977 promluvil plukovník ing. František Fajtl, jeho kamarád, spolubojovník a bývalý jeho velitel 313. čs. stíhací letecké perutě ve Velké Británii: „Přišli jsme, abychom se poklonili památce plukovníka ing. Stanislava Rejthara, statečného letce a velkého vlastence. Přišli jsme mu poděkovat jako vojákovu za vše, co pro čest a slávu naší vlasti vykonal a vybojoval. Přišli jsme se rozloučit s mužem, jehož krédem po celý život bylo plnit své přísahy a sliby, v boji, v přátelství, v rodině, v jakémkoliv povolání a za všech okolností!“

Ve vojenské službě byl plk. Rejthar od 17. července 1933 až do 1. srpna 1950. V odboji za 2. světové války byl od 23. června 1939 do 9. května 1945. Třikrát mohl být bezprostředně zastřelen. Dvakrát byl zraněn. Do Anglie si přivezl z Československa a Francie celkem 400 nalétaných hodin. V RAF nalétal přesně 1044 hodin jako instruktor létání při cvičných letech a jako stíhací a operační pilot 313. čs. perutě RAF, včetně operačních letů nad obsazená území. V Sovětském svazu nalétal 50 hodin. Byl vyznamenám dvakrát Čs. válečným křížem 1939, medailí Za chrabrost, medailí Za zásluhy I. stupně, řádem SNP I. třídy a několika pamětními medailemi československými, francouzskými, britskými a sovětskými.

Plukovník Stanislav Rejthar byl voják plnící bojové úkoly a povinnosti za všech okolností, ať již ve Francii, Anglii, v Sovětském svazu i ve Slovenském povstání. Byl to člověk, který i za nepříjemných podmínek prokázal svou statečnost v občanském životě a zachoval si přitom zdravý selský rozum a radost ze života.

V době poválečné perzekuce a pronásledování řekl svému příteli: „Jsem voják, k tomu jsem se v mládí sám rozhodl. A jako voják nabídl jsem vlasti svůj život. Vlast měla právo odejmout mi vše – zdraví, budoucnost i štěstí. Zbyla mi nyní jen má čest a tu si chci udržet celou, bez poskvrny, neboť ona je dědictvím mých dětí!“

Chtěl bych touto cestou co nejupřímněji poděkovat dceři Stanislava Rejthara vážené paní PhDr. Olze Bezděkové-Rejtharové za poskytnuté materiály, informace a fotografie. Bez její pomoci a ochoty by tento příspěvek nemohl vzniknout.

Miroslav Král